

Tämähän muistuttaa vanhaa rangaistusta, jossa ihminen sidottiin kahteen eri suuntaan laukkaavan hevosen väliin. Vaikkei toipumista hamuava

juoppo tässä erisuuntaisten vaatimusten laukassa ehkä fyysisesti repeäkään eikä kuole, niin jotain rikkinäistä var-

maan jää sinne, jota runoilijat kutsuvat ”sisimmäksi”.

SEPPO HELMINEN

PALJASTAVAT SANAT

Alkoholi on suomalaisille tärkeä asia. EU-keskusteluissakin se on maatalouden ohella tärkein aihe. Kaikki siihen liittyvä kiinnostaa. Sen tapaa lähes joka paikassa. Se näkyy kaduilla ja kapakoissa, tilastoissa ja taulukoissa. Siitä puhutaan paljon. Se näkyy ja kuuluu myös sanoissa. Ja näkyhän niissä paljon muutakin mielenkiintoista.

Vuonna 1979 Pauli Saukko-nen, Marjatta Haipus, Antero Niemikorpi ja Helena Sulkala julkaisivat kirjan Suomen kiel-
len taajuussanasto. Kirjassa on yli 12 500 sanaa. Kirjan aineisto on kerätty jo 60-luvulla mm. kaunokirjallisuudesta, tieteellisestä kirjallisuudesta ja julkisista tiedotusvälineistä.

Kirja kertoo, että yleisin sana on olla-verbi eri muotoineen. Se on siis sijalla yksi. Seuraavaksi yleisimpiä ovat ja, se, ei, joka, että, tämä, hän, voida, saada.

OLUT SUOSITUIN ALKOHOLIJUOMA

Sana alkoholi on sijalla 1 752. Aika yleinen siis sananakin. Alkoholipolitiikka on vasta sijalla 7 844.

Viina on jo melko yleinen sana, sijalla 4 701. 50-luvulla alkanut viinikampanja näkyy tehonneen jo 60-luvulla melko hyvin. Sana viini on sijalla 2 943. Olut kuitenkin oli jo tuolloin suosituimpi: sijaluku 2 559.

Ei tässä maassa koskaan pelkkiä alkoholijuomia ole juotu. Sana kahvi on sijalla 1 249 ja tee 3 494. Kaakao on jo huomattavasti harvinaisempi: sijaluku 11 534. Mehu on sijalla 9 466.

Maitoa on aina juotu paljon, koska se on sijalla 1 118. Piimää juodaan jo paljon vähemmän: sijaluku 11 536.

Sanan vesi sijaluku on 152. Mutta sehän onkin monelle lähinnä pesemistä varten.

PULLOSTA JA TUOPISTA

Sana juoppo on sijalla 11 536. Kukapa sitä nyt juopoksi tunnustautuisi. Juopottelu on kuitenkin yleisempää. Sana on sijalla 9 466.

Pulloja on ostettu ja tyhjenetty. Sana pullo on sijalla 1 513. Mutta onhan pullossa voinut olla muutakin kuin viinaa. Tuoppi on harvinaisen sana: sijaluku 11 536.

Juomia juodaan tai ryyptään. Enimmäkseen juodaan. Sana juoda on sijalla 1 667, sana ryyptää sijalla 5 842.

Huumausaineet tunnettiin hyvin jo 60-luvulla, koskapa sana on sijalla 4 315.

Sitten muihin paheisiin. Tupakan vaaroista on jo kauan varoitettu. Melko turhaa se on ollut, koska sana on sijalla 2 672. Tupakointi on sijalla 5 842.

Raittiita ihmisiä on ollut olemassa kautta aikojen, myös 60-luvulla. Sanat raitis ja raittius ovat sijaluvulla 5 842.

VIETNAMIN SOTA PUHUTTI

60-luvullakin elettiin sotaisaa aikaa. Vietnamin sodittiin verissä päin. Sana Vietnam onkin sijalla 2 053 ja sana Saigon sijalla 9 466. Amerikka ja amerikkalainen olivat joillekin suorastaan kiro sanoja, toisille maailman pelastajia. Amerikka on sijalla 1 267 ja amerikkalainen sijalla 809. Neuvostoliitto koettiin niin ikään tärkeäksi. Sana on sijalla 472, neuvostoliittolainen sijalla 3 100.

Sodasta puhuttiin muutenkin paljon. Sana on sijalla 423.

Monet kuitenkin uskoivat ja toivoivat vielä rauhan palaavan maailmaan. Sana rauha on sijalla 754.

Avaruuden valloitus oli 60-luvulla päässyt hyvään vauhtiin. Siitä puhuttiin paljon. Avaruus on sijalla 3 100 ja Kuu 1 288.

Sellaisia siis puhuttiin 60-luvulla. Lisäksi miehet puhui-

vat naisista ja naiset miehistä. Taisivat kuitenkin naiset olla enemmän äänessä, koskapa sana mies on sijalla 71 ja nainen vasta sijalla 163. Naisasiaakin tunnettiin. Sana on kuitenkin vasta sijalla 7 844.

Mitä mahtaisivat sanat ja niiden yleisyys kertoa nyt. Olut ja viini olisivat varmaan entistä

tavallisempia verrattuina viinaan. Sana huumausaine olisi korvattu huume-sanalla ja se olisi ehkä yleisemmässä käytössä. Ikävä kyllä myös sana sota olisi epäilemättä listan alkupäässä. Miehet puhuisivat naisista ja naiset miehistä.

SEPPO SEPPÄLÄ

ALKOHOLISMIN NEUROPSYKOLOGIAA

Lukuisat ulkomaiset tutkimukset osoittavat alkoholisteilla esiintyvän kognitiivisia häiriöitä. Suomessa aihepiiriä on tutkittu yllättävän vähän, se on ollut jopa harvinaisempaa kuin alkoholiongelmien hoitotutkimus. Sen takia luin tuoreeltaan Pirjo Salinin tutkimuksen ”Alkoholiongelmaisen työkykyneuropsykologin näkökulmasta”.

Mitä kognitiivisilla häiriöillä sitten tarkoitetaan? Kun keskustelukumppanini aikaisemmin kysyivät, mitä teen töikseni, kerroin tutkivani ongelmallisen alkoholin käytön vaikutuksia kognitiivisiin toimintoihin. Useimmat heistä eivät selvästikään ymmärtäneet, mistä oikein oli kysymys. Viime aikoina olenkin sanonut tutkivani viinan vaikutuksia järkeen. Se on ymmärretty huomattavasti paremmin.

Salin tutki neuropsykologisilla testeillä ja haastatteluiluilla vakavista alkoholiongelmista kärsivien henkilöiden työky-

kyä. Lisäksi käytettiin aikaisemmin kerättyä materiaalia, esimerkiksi sairauskertomuksia ja B-lausuntoja. Aineisto kerättiin testien ja haastattelujen osalta Helsingissä sijaitsevalla Kettutien A-poliklinikalla. Testit olivat pitkään käytössä olleiden testistöjen motorista ja konstruktivista suoritusta sekä muistia mittaavia osatestejä. Ne olivat yhtä verbaalista testiä lukuun ottamatta nonverbaalisia testejä, jotka ovat aikaisempien tutkimusten mukaan herkkiä ongelmalliselle alkoholikäytölle.

Tehdyistä työkykyarvioista suurin osa oli pysyvää työkyvyttömyyttä puoltavia. Neuropsykologisia muutoksia esiintyi useimmilla tutkimushenkilöillä, erityisesti motoriikassa ja konstruktivisessa suorituksessa. Päätteilykyvyn heikentymistä ja yleistä toimintojen hidastumista oli niin ikään havaittavissa. Lisäksi somaattinen ja psyykinen sairastavuus oli yleistä. Suurin osa

neuropsykologisista muutoksista oli jäänyt huomaamatta aikaisemmillä tutkimus- ja hoitokerroilla, mikä lienee seurausta yhdestä suomalaisen päihdehuollon merkillisyydestä, nimittäin psykologisen asiantuntemuksen vähäisestä käytöstä.

Metodijakson kymmenen tutkimuskysymystä toimivat onnistuneesti tutkimusraportin punaisena lankana. Alkuosaan sijoitettu aikaisempien tutkimusten esittely sen sijaan on liian kursorinen, pieneen tilaan on mahduttettu turhan paljon tietoa. Aihepiiriin vihkiytyttömän lukijan saattaa olla vaikea pysyä kyseisissä kohdissa mukana. Lisäksi tekijä ei ole perehtynyt kovin perusteellisesti kaikkiin käsittelemisiinsä teemoihin, esimerkiksi alkoholismilunnetta koskeva jakso perustuu liian yksipuolisesti sairausmalliin; sosiaalipsykologisista näkemyksistä ei näy jälkeäkään.

Sitten pari sisältökriittistä